

Ár gcéadfaí iontacha

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh ar an gcairpéad agus a súile dúnta ag na páistí: cad is féidir a chloisteáil nó a mhothú fós? Ainmnigh gach céadfa in aice le lipéad ball coirp ar an bhfíor ar an gclár bán idirghníomhach, ansin fiosraigh cúig thacar atá dúnta, ceann ar cheann: mála mothaithe, croiteoirí, prócaí boladh, gloiní formhéadúcháin le duilleog nó sliogán, agus píosa toraidh nite le blaiseadh. Plé beirte: conas a gheofa amach an bhfuil banana réidh? Críochnaigh ag na boird: tarraingíonn na páistí céadfa amháin agus an rud a thug siad faoi deara sa Dialann Imscrúdaithe, ansin seisiún gairid taispeáin agus inis.

Cuspóirí foghlama

- Ainmnigh an ball coirp a théann le gach ceann de na cúig chéadfa
- Abair rud amháin a fuair tú amach le céadfa
- Tarraing céadfa amháin agus an rud a thug tú faoi deara

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

An oíche roimh an gceacht: pacáil cúig thacar atá dúnta: mála mothaithe (spúinse, bloc, píosa éadaigh, cloch, spúnóg); prócaí croite a bhfuil téip orthu; prócaí boladh (fanaile, craiceann oráiste nó miontas ar olann chadáis); gloiní formhéadúcháin téagartha mar aon le duilleog nó sliogán; píosaí úill nó banana nite agus cupáin uisce. Seiceáil ailléirgí an ranga. Cuir leathanaigh na Dialainne Imscrúdaithe agus criáin ar na boird roimh ré.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
mála mothaithe le 4–5 rud sábháilte (spúinse, bloc adhmaid, blúire éadaigh, cloch mhín, spúnóg phlaisteach)	1	rang	seomra ranga	stoca nó clúdach piliúir glan agus rudaí ón seomra ranga istigh ann
prócaí croite séalaithe (claibíní greamaithe le téip, rís nó pasta tirim istigh iontu)	3	rang	seomra ranga	potaí iógairt glana agus claibíní cárta greamaithe orthu le téip
prócaí boladh a bhfuil claibíní orthu (olann chadáis le fanaile, craiceann oráiste nó miontas)	3	rang	ollmhargadh	prócaí beaga agus braon beag de bhlastán bia sábháilte ar olann chadáis
gloiní formhéadúcháin téagartha	3	rang	trealamh na scoile	gloine formhéadúcháin amháin a chuireann an múinteoir thart, nó breathnú go géar leis na súile amháin
duilleog nó sliogán le scrúdú go mion	2	rang	lasmuigh	cnaipe, bonn nó rud ón seomra ranga a bhfuil mionsonraí air
píosaí torthaí nite (úll nó banana)	1	dalta	ollmhargadh	toradh sábháilte atá ceadaithe ag an scoil agus a itheann an rang cheana féin ag am sosa
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	páipéar gan línte le haghaidh líníochta tapa
créonna	1	dalta	seomra ranga	pinn luaidhe

Pointe sábháilteachta

Seiceáil ailléirgí sula dtugtar aon toradh amach. Ná bíodh ach tacar amháin oscailte ag aon am; fanann na claibíní ar na prócaí boladh agus coinnítear ina seasamh díreach iad. Ná cuir brú ar aon pháiste blaiseadh. Ba cheart do chách a lámha a ní tar éis na dtorthaí nó na bprócaí; caith an fuíoll sa bhosca bruscair agus séalaigh na tacair arís.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh gach duine ar an gcairpéad agus na tacair clúdaithe. Faigh dhá nó trí fhreagra faoin méid a chuala nó a mhothaigh siad agus a súile dúnta, ansin iarr orthu a súile a oscailt agus bog ar aghaidh. Ná hainmnigh na cúig chéadfa go léir go fóill.
- **Ár gcúig chéadfa:** Ná fiafraigh ach ‘Cén ball coirp a úsáidimid chun boladh a fháil?’ Bailigh dhá nó trí fhreagra, ansin oscail an fhíor lánfhada den pháiste ar an gclár bán idirghníomhach. Ná cuir liosta iomlán na gcúig chéadfa ar an gclár go dtí go dtugtar amach gach tacar.
- **Ag pointeáil ar na baill:** Láimhseáil féin an uirlis lipéadaithe léaráidí sa mhód fiosraithe. Nocht lipéad amháin ag an am (radharc/súile, éisteacht/cluasa, boladh/srón, blas/béal, tadhall/lámha) agus iarr ar an rang pointeáil ar an bhfíor ar an gclár agus ar a gcorp féin. Coinnigh an luas suas.
- **Ag fiosrú céadfa amháin ag an am:** Bíodh gach duine ina shuí ar an gcairpéad; ná hoscail ach tacar amháin ag an am. Tabhair cuireadh do dhá nó trí pháiste in aghaidh na céadfa fad a bhíonn an ciorcal ag faire, ansin fiafraigh cad a thug gach duine faoi deara sula n-ainmníonn tú an chéadfa agus an ball coirp. Fág an blas go deireadh, tar éis na seiceálacha ailléirge; ná cuir brú riamh ar pháiste a roghnaíonn gan páirt a ghlacadh. Is féidir leis an bpáiste sin boladh a fháil den toradh nó é a choinneáil ina lámh ina ionad sin.
- **Cén chéadfa don tasc?:** Dhá nóiméad de phlé beirte: conas a gheofa amach an bhfuil banana réidh le hithe? Cuir fáilte roimh fhreagraí a bhaineann le féachaint, mothú agus boladh le chéile, agus abair go soiléir gur féidir níos mó ná céadfa amháin a úsáid chun tasc amháin a dhéanamh. Tasc breise roghnach má bhíonn am ann: an bhfuil do chóta tirim?
- **Tarraing céadfa amháin:** Ná tabhair an comhartha chun bogadh ón gcairpéad go dtí na boird go dtí go mbíonn na leathanaigh agus na criáin réidh. Tarraingíonn na páistí céadfa amháin agus an rud a thug siad faoi deara; scríobh focal gearr dóibh (‘bog’, ‘úll’, ‘glórach’) má iarrann siad é. Cloígh le timpeall cúig nóiméad.
- **Taispeáin agus inis:** Tabhair cuireadh do cheathrar nó cúigear páistí a gcuid líníochtaí a thaispeáint in airde agus abairt amháin a rá. Athluaigh an chéadfa agus an ball coirp go soiléir. Cuir nasc gearr amháin leis maidir le báicéir: insíonn boladh agus blas cathain a bhíonn an t-arán réidh. Ansin cuir na tacair go néata i mboscaí dúnta.

Cad ba cheart a fheiceáil

Ainmneoidh formhór na bpáistí súile, cluasa, srón, béal (nó teanga) agus lámha mar aon leis an gcéadfa chuí, agus tarraingeoidh siad péire soiléir amháin de bhall coirp agus rud. I dtasc an bhanana, bí ag súil le níos mó ná céadfa amháin: féachaint, mothú, agus b'fhéidir boladh. Má deirtear ‘blaisimid lenár bhfiacra’ nó ‘faighimid boladh lenár mbéal’, treoraigh na páistí go séimh ar ais chuig an teanga/an béal agus an srón.

Míthuisceintí agus idirghabhálacha

- **‘Blaisimid lenár bhfiacra’ nó ‘faighimid boladh lenár mbéal.’** — Pointeáil ar an mbéal/an teanga ar an bhfíor ar an gclár don bhlas agus ar an tsrón don bholadh, ansin iarr ar an rang pointeáil ar a n-aghaidh féin sula n-osclaítear an chéad tacar eile.
- **‘Ní bhaineann tadhall ach le lámha’:** b'fhéidir nach dtuigeann na páistí go mothaíonn an craiceann in áiteanna eile. — Tar éis lipéad na lámh, abair rud beag amháin go séimh i leataobh: inniu is iad na lámha atá chun tosaigh, ach is féidir le méara coise, le géaga agus leis an aghaidh mothú freisin. Ansin fill ar an mála mothaithe.
- **Níl gá ach le céadfa amháin chun tasc amháin a dhéanamh.** — Le linn an phlé faoin mbanana, bailigh freagraí faoi dhath, faoi bhoige agus faoi bholadh, agus abair os ard gur úsáideadh trí chéadfa chun tasc amháin a dhéanamh.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Iarr ar an bpáiste pointeáil ar a chorp féin fad a chuireann tusa an lipéad ar an gclár bán idirghníomhach; scríobh féin an focal sa Dialann Imscrúdaithe don pháiste. • Tairg deis an toradh a choinneáil ina lámh nó boladh a fháil de in ionad blaiseadh; cuir an páiste in aice leat le haghaidh seal amháin ag tacar.	• Tar éis gach tacair, spreag le ‘Cad a fuaireamar amach leis an gcéadfa sin?’ ionas go gcleachtann na páistí atá ag faire an nasc. • I dtasc an bhanana, fiafraigh an gcabhródh céadfa eile.	• Iarr orthu dhá chéadfa a ainmniú a d'fhéadfadh báicéir a úsáid, agus a rá cén fáth. • Agus iad ag caint faoina líníocht ag an seisiún taispeáin agus inis, iarr orthu an chéadfa agus an ball coirp araon a rá in abairt amháin.

Nasc traschuraclaim

Nascann sé seo le súgradh Aistear agus le teanga ó bhéal: plé beirte ar thasc an bhanana agus abairt amháin faoin líníocht ag an seisiún taispeáin agus inis.